

Inntøka og byrðar mugu javnast

Samstundis sum flestu føroyingar í hesum døgum ásanna, at gott er at vera í ríkisfelagsskapi við annað land, munnu monge eisini koma til ta niðurstøðu, at ein tjóð, sum ikki tekur fulla ábyrgd av sær sjálvari, forgongur fyrr ella seinni.

Tað eru fyrimunir og tað eru vansar at vera í ríkisfelagsskapi. Men tað kann ikki vera annað enn ósunt og ábyrgdarleyst at fáa eina gávu - ríkisstuðul - sum eingin framleiðsla liggur aftanfyri.

Hetta skilur sambandssinnað og sjálfstýrissinnað, og ti hava føroyingar valt »gylta millumvegin«: heimastýrislógina. Tað slepst ikki undan at viðganga, at undir hesi lóg eydnaðist at byggja landið upp til eitt nútímans velferðarsamfelag og nútímans veiðusamfelag.

Men mangir føroyingar gloymdu, at úrtækan í einum veiðimannasamfelagi er óstøðug frá einum mánað

til annan og frá einum ári til eitt annað.

Somuleiðis komu ov fáir føroyingar - ikki minst politisku flokkarnir - til ta sannføring, at tað kundi ikki vera rætt, at byggja hetta landið út sambært teimum ásetingum og treytum, sum eitt ídnaðarsamfelag setti.

Tað er ein sannroynd, at hóast danir í nógvum førum góldu bara eini 25 ella 30 prosent av eini ilögu, so skuldi ellisheimið, røktarheimið, barnagarðurin, vøggustovan, skúlin o.s.fr. lúka somu treytir, sum donsku myndugleikarnir settu til slíkar tænastubygningar í Danmørkini.

Nógvir føroyingar ristu við høvðinum, men meira varð ikki gjørt, og flestu politikararnir lótu ikki um vón, ti hetta var ikki tann stóri trupulleikin. - Víst hevur hesin spurningurin ikki gjørt, at vit standa á bakkatromini, men hinvegin sigur hesin spurningurin okkum nakað um hugburðin hjá okkum: Tað at taka imóti øllum vit fáa, uttan at geva okkum far um, at

hetta kanska var óneyðugt, og hetta ikki var í samljóði við okkara egnu orku, um vit sjálvi skuldu gjalda.

Sami hugburður hevur verið galdandi á so nógvum øðrum økjum, har vit hava valt loysnir, sum vit ikki høvdu megnad, um vit skuldu standa við endan.

Sami hugburður hevur verið galdandi, tá tað hevur snúð seg um at finna praktiska og effektivar loysnir til eitt oyggjasamfelag við góðum samferðslukervi.

Sami hugburður hevur gjørt seg galdandi, tá tað hevur snúð seg um lóg og rætt, eftirlit og ansni. Hetta er atvoldin til, at so øgiliga nógv er horvið millum skins og hold í Føroyum. Og hetta er atvoldin til, at kommunuskuldir er so stór.

Vit hava jú ikki bara flakavirki á hvørjum tanga. Vit hava jú eisini havnir, molar, bátahyljar, skúlar og figgarstovnar í hvørji vik og á hvørjum nesi. Hóast tað eru góðir vegir, tunnlar og bryr og kanska bara 10 minuttir at koyra.

Slíkt orkar eitt lítið veiðimannasamfelag ikki, og ti er neyðugt at broyta bygnaðin, sum danir nú áleggja okkum á fleiri økjum. Men ta er ikki bara neyðugt at broyta bygnaðin innan tey øki, sum eru nevnd í sáttmálanum.

Tað er eisini neyðugt at fátta í á øðrum økjum, so moralska forfallið ikki verður upp aftur størri. Ein lögfrøðingur visti á nøkur víðurskipti í Dimmu týsdagin, og fyrradagin visti ein tíðindakvinna á nøkur onnur spinnandi galin víðurskipti her í Sosialinum.

Skal tað eydnast landssins stýri at fáa fólk at taka eitt tak afturat at fáa føroyska samfelagið úr hesum djúpa aludali, má alt slíkt lógloysi, útnyttan av holum í lógum og annað órættvísi fáast av vegnum. Byrðarnar mugu javnast og inntøkan má javnast. Annars verður fólk ikki við í hesum tunga taki.

Stjórin í Føroya Fiskavirking kemur fiskimonnum til hjálpar:

Skjóta spurvar við kanónum

-Tað kann ikki vera rætt bara at pilka út ein bólk í samfelagnum, fiskimenninar, og seta teimum krøv, men aðrir partar sum t.d. tað almenna, sum er ein nógvur størri bólkur als ikki verður nevndur. Júst fiskimenninir eru so avgerandi fyri øll onnur í samfelagnum og ikki minst fyri Føroya Fiskavirking, sum nú skal fara til verka.

Hetta sigur Bjarti Mohr, stjóri í Føroya Fiskavirking í eini viðmerking til orðaskiftið, sum hevur tikið seg upp í kjalarvørrinum á avtaluni, sum landsstýrið og danska stjórnin gjørdi í vikuni.

Bjarti Mohr ber stórliga ótta fyri avleiðingunum, um vit byrja næsta ár við einum verkfalli. Tí mugu landsstýrið og Fiskimannafelagið tosa saman um at finna eina ella aðra loysn, ið onkursvegna kann vera innan fyri karmarnar á avtaluni við danir.

-Hyggja vit at støðuni í Føroyum, so vita vit, at kjarnin í øllum tí føroyska samfelagnum eru fiskimenninir. Tað eru teir, sum skapa grundarlagið undir øllum teimum inn-tøkum, sum eru í landinum. Hyggja vit so eftir tølunum frá Hagdeildini yvir lønarútgjaldingar frá 1986 til í dag, so sæst, at fiskiskapur og fiskavirking hava verið fyri støðugari niðurgongd,

meðan tær eru vaksnar bæði innan fyri figgarverðina og almennar tænastur sigur Bjarti Mohr við Tíðinda-blaðið Sosialin.

Hann metir tað at vera sera skeiðt og órættvíst, um tú nú pilkar ein bólk burtur úr og áleggur honum einsamøllum nýggjar og harðar treytir.

-Tá átti ein heldur at sagt okkum um lønarlagið sum heild og harvið eisini

tikið skattin við. Ístaðin fer ein inn og velur ein lítlan samfelagsstøtt burtur úr, sum annars er altavgerandi fyri øllum øðrum virkseimi í landinum og áleggur honum treytir.

Fiskimenn víst góðan vilja

Bjarti Mohr vísir á, at fiskimenn, sum er eru farnir langt niður í løn m.a. vegna prísfallið. Hann heldur eisini, at

fiskimenn hava víst ein sera góðan vilja at broyta sáttmálan. T.d. hava teir broytt sáttmálan til tey skip, sum hava hug at royna eftir kongafiski í Írmingarhavinum. Eisini hava teir víst vilja til at broytt sáttmálan innan gullaksaveiðu, sum eisini er ein fortreyt fyri, at tað kann loysa seg.

-So samanumtikið haldi eg, at fiskimenn hava víst vælild

mótvegis samfelagnum.

Taki undir við óla

-Merkir tað, at tú tekur undir við formanninum í Fiskimannafelagnum?

-Tað geri eg. Men møguliga skulu víðurskipti endurskoðast. Tað, sum er hugvekjandi, er tó hetta, at tú velur út eina vinnugrein burturav og setir henni treytir.

Bjarti Mohr sigur, at nettovinningurin av slíkum tiltaki er lítill ella eingin tá avtornar, tí stóru partur av minstlønini, sum verður útgoldin, kemur inn aftur í skatti. -Hetta er veruliga at skjóta spurvar við stórum kanónum. Hvi eru teir ikki heldur farnir inn og hava hugt at tí almenna sektorinum? Tað er eftir míni meting tann almenni sektorurin, sum má minkast, tí annars fáa vit ikki skattin niður.

-Men hvussu ber tað til, at stjórin í risafyrirtekni Føroya Fiskavirking, nú bráðliga kemur fiskimonnum til hjálpar?

-Tá Sosialurinn spurdi meg herfyri um, hvat eg helt var mest avgerandi fyri Føroya Fiskavirking, segði eg avgjörður, at tað var at hava nakrar góðar leverandørar. Tað kann ikki hjálpa at kubba høvðið av teimum.

Ber ótta fyri verkfalli
Bjarti Mohr ber stóran

ótta fyri, hvat fer at henda, um fiskimenn gera av at skipa fyri einum verkfalli.

-Tað kann leggja alt samfelagið lamið og fer at vera sera óheppið fyri Fiskavirking. Nú hava vit endiliga fingið flakavirkinu upp á pláss og skipini standa nú helst fyri eini sanering, so tað verður ein ómetaligur skaði, um vit byrja komandi ár við einum verkfalli. Vit hava als ikki ráð til tað. Fylgjan verður, at tú fær fleiri fiskimenn, sum enda í biðirøðini hjá arbeiðsloysis-skipanini. Vit flyta tá trupulleikarnar upp á land í orðsins rétta týðningi.

Bjarti Mohr mælir landsstýrinum til at tosa við Fiskimannafelagið og áhugabólkarnar har og í samráð við teir møguliga endurskoða skipanina og kortini fylla út karmarnar í avtaluni við danir. Tað stendur í avtaluni, at skipanin við minstløn skal endurskoðast.

jan

BERGMENN
dannitónleikur ið dugir